

2007. június 23. - **Sopron Magyar Örökség díja**

Negyvenhetedik alkalommal adják át ma a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség kitüntetető címet. Az állampolgári javaslatok alapján megszavazott elismerést ez alkalommal a Kolozsvári Református Kollégium, Besenyei Péter műrepülő világraszóló sportteljesítménye, Kubik Anna színművészete, Jancsó Miklós farmakológia-professzor tudományos teljesítménye (posztumusz), a Magyar Iparművészet című folyóirat, a Debreceni Nyári Egyetemnek a magyar nyelv őrzésében vállalt szolgálata, valamint Sopron hűsége kapja. D élután négy múlt, amikor a Magyar Királyi Tiszti Nevelőintézetben - a naptár 1921. december 14-ét mutatott - nagy lármát csapott a telefon. A vonal túlsó végén az osztrák kancellár, Schober érdeklődött, tudni akarta, hogy milyen eredménnyel zárult a Sopron és környéke hovatarozásáról döntő népszavazás. Az antant egyik katonatisztje kitárta az ablakot, és a telefonkagylót az utcáról beáramló hangorkán irányába tartotta: Sopron tizenegy templomában zúgtak a harangok. Így tájékoztatta az egyik idegen a másikat arról, hogy a város a közelében levő nyolc faluval - Ágfalvával, Balfal, Bánfalvával, Fertőbozzal, Fertőrákossal, Harkával, Kópházával és Nagycenkkal - egyetemben Magyarországot választotta, nem Ausztriát. Kisvártatva törvénybe iktatták, hogy Sopron a hűség városa, mert „nyelvi és faji hovatarozás nélkül a magyar államhoz való tántoríthatatlan hűségéről tett tanúbizonytságot”, és ezáltal kiérdemelte a címerében is feltüntetendő Civitas Fidelissima titulust.

Európa-szerte a leghűségesebb városról beszéltek. A csoda ugyanis - hogy tudniillik az a régió, amelynek a lakói csak kisebb részben magyar anyanyelvűek, a megcsonkított Magyarországot választja - erősen felcsigázta az emberek fantáziáját. Elképzelhető, hogy a német ajkú polgárok, értelmiségiek, poncichterek önként és meggyőződésből kívánják Magyarországon folytatni az életüket, és nem „Német-Ausztriában”? Hogy a város több ezer zsidó lakója is magyar polgár akar maradni, és ebbéli véleményét a bécsi rabbi felhívására sem változtatta meg? - így tanakodtak. Az 1920-as években még mirákulumnak számító esetet aztán két évtizeddel később egy másik, a népszavazásnál jóval csendesebben kezelt közösségi véleménynyilvánítás igazolta: az 1941-es népszámlálás. Sopron német ajkú lakossága Hitler hódításainak az éveiben sem kívánta felszámolni a sorsközösséget a magyarokkal. Időközben persze a száraz tényekkel dolgozó, csalóka érzelmektől nem befolyásolt történészek pontosan leírták, hogy miként állt össze az a kétharmados (Sopronban 72,75, a környékén 65,1 százalékos) többség, amely a nyugat-magyarországi várost és vidékét megtartotta Magyarország oldalán. A gazdapolgárok, a poncichterek az Ausztria felől fenyegető vörös veszedelemtől tartottak. 1921 decemberében még igen-igen jól emlékeztek 1919. április 4-re, amikor osztrák kom-münárok (?) négy társukat lőtték le. A zsidó lakosság a nagy német-osztrák egyezkedéstől rettegett. A város német anyanyelvű vezetősége, véleményformáló értelmisége pedig szinte kivétel nélkül magyar egyetemeken tanult, és ezer szállal kötődött a magyar kultúrához. Ragaszkodásukat talán a legjobban a népszavazás idején - és utána is, két évtizeden át - a polgármesteri teendőket ellátó (Sopronyi előnevet felvett) Thurner Mihály pályaképe példázta. Ez a férfiú, aki a „felekezeti elfogultságot és politikai pártoskodást” száműzve, viszontagságos években is nagyszerűen szervezte s irányította Sopron életét, csak fiatal legénykeként tanult meg magyarul. Hogy milyen kiválóan, azt nyomtatásban fennmaradt beszédei tanúsítják. Mindenkiel szót értett, munkásokkal, nagygazdákkal egyaránt. Jórészt neki volt köszönhető, hogy a város valamennyi társadalmi rétegében a hűségesek szava lett a

mérvadó. A második világháború után is szeretett városában maradó Thurner Mihály után az ötvenes években - „természetesen” - szaglászni kezdett az ÁVO. Ma is büszkének rá a soproniak, hogy eredménytelenül. Thurner volt ugyanis az az ember, akivel kapcsolatban sehol nem találtak terhelő bizonyítékokat, és senkitől sem tudtak kicsikarni terhelő vallomást. „Csak” az érdemeit sorolták, a dicséretét zengték mindenhol. Hogy neki köszönheti a város az egyetemét - ha a polgármester nem szorgalmazza, talán nem is Sopronba költözött volna az első világháború után a nagy múltú selmecebányai univerzitás. Hogy ő telepített ipart a városba, ő varázsolt idegenforgalmi paradicsomot a műemlék épületeiről, alpokaljai klímájáról és boráról messze földön híres tájra. Thurner Mihály mindvégig arra törekedett - így summázták-summázzák munkásságát -, hogy a népszavazás erkölcsi tőkéjét gazdasági támogatásra, kedvezőbb jogi környezet kialakítására válthassa be Sopron városa.

De volt az 1921-es soproni történetnek más csodaként ható tartozéka is, nem csak a város más-más nyelven beszélő lakóinak az összefogása és kitartása Magyarország mellett. A „hűség napja” - a 2001-ben törvénybe iktatott kormányrendelet nevezi így 1921. december 14-ét - precedenst jelentett a békeszerződésnek a győztes hatalmak egyetértésével végbevihető módosítása szempontjából. A történelemben egyedülállóan abszurd és igazságtalan esetet, hogy tudniillik két korábbi szövetséges és egyformán vesztes fél közül az egyik területet igényel - és kap - a másiktól, a nép akarata szerint korrigálták, erről szót a soproni népszavazás. Az, hogy a város nem lett Burgenland tartományi székhelye, noha a trianoni diktátum szövege szerint már 1919. július 20-ától az lehetett volna, reménytelenül csepegtetett az alapvető jogaitól, szülőföldjüktől, otthonuktól, anyanyelvüktől, nemzeti identitásuktól megfosztott emberekbe. Hitet, hogy idővel minden politikai eredetű igazságtalanság helyrehozható, megváltoztatható. Sopron lakossága nemcsak a népszavazás jelentőségével volt tisztában, hanem annak az általános érvényű, példaértékű, a jövőre utaló üzenetnek a horderejével is, amelyet 1921-es voksolásával éppen ez a közösség tudatosított Európa kárvallott kis népeiben. Ezért aztán Sopron népe nem is háborgott sohasem, ha szegényebb és kiszolgáltatottabb lett magyarként, mint amilyen lehetett volna Ausztria állampolgáraként. Hűséges maradt 1921-es döntéséhez és annak minden velejárójához, ha a sorstól nem kapott érte semmilyen jutalmat, akkor is. Pedig gyakran siránkozhatott volna. Az 1920-as években, miután piacait elveszítette, megtorpant, egyesek szerint vissza is esett a város fejlődése. Később, a hidegháború éveiben az ország belsejétől is elszigetelték a soproniakat. A proletárdiktatúra éveit, de az „emberarcú szocializmust” is kétszeresen szenvedte meg az, aki a nyugati határszélen lakott.

A leghűségesebb város cím felelősségét büszkén és céltudatosan kell viselni, ezt tartották a soproniak nyolcvanhat éven át. Ezt tartják ma is. Az új évezredben a hagyományos erdőmérnöki, faipari, földmérési képzés mellett közgazdasági, művészeti és környezetvédelmi oktatást is biztosító egyetemükkel, korszerű kereskedelmi és gazdasági szerepvállalásukkal, vallási, történelmi és nemzetiségi hagyományaikon nyugvó kulturális rendezvényeikkel szeretnék magukra irányítani a közfigyelmet. Nem is sikertelenül. Van, aki a Nyugat kapujának nevezi a várost, mert nem tudja - nem is lehet - feledni, hogy 1989-ben itt nyitották meg a határt a Nyugat-Németországba tartó keletnémet menekültek előtt. Van, aki a kékfrankos fővárosának tartja Sopront. Van, aki a fesztiválok városát tiszteli benne, és van, aki műemlékeiért keresi fel. Van, aki a rómaiak által létesített város, Scarbantia falmaradványaira emelt Tűztornyát bámulja, a torony déli oldalára emelt hűségkaput és a Kisfaludi Stróbl Zsigmond által alkotott szoborkompozíciót: Hungáriát az előtte hódoló soproniakkal. Más a Storno-házat tartja nagyra, mert Liszt Ferenc több alkalommal is vendégeskedett a falai között. De ismerek olyat is, aki a

Soproni Néprajzi Múzeumban időzik a legszívesebben, ott, ahol huszonhárom iparágnak az utolsó pillanatban megmentett műhelyei, szerszámai és termékei sorakoznak. E sorok írója számára a Sopron által kínált seregnyi látnivaló közül a levéltárban levő, 1277. évi szabad királyi városi oklevél a legnagyobb „felfedezés”. Az a 730 esztendősz pergamen, amelyen IV. László király a cseh háborúban tanúsított hűségükért megerősíti a soproni polgárokat a IV. Béla királytól nyert kiváltságaikban. Azokban a kedvezményekben, amelyeket korábban szintén a hűségükkel érdemeltek ki. Sopronban az a képzelet támad az embernek, hogy az országnyi közösség iránti hűség, a fides, a fidelitas örökletes tulajdonság. Ezen a vidéken bizonyosan az.

Lócsei Gabriella